

Hulp bij zelfdoding

Vink T. *Als de dood voor de dood? Over dood, zelfdoding en hulp bij zelfdoding*. Budel: Damon, 2002. 159 pagina's, € 14,90, ISBN 90-5573-284-2.

De auteur, filosoof, wil met dit boek een bijdrage leveren aan de discussie over de ethische en juridische toelaatbaarheid van hulp bij zelfdoding. Als suïcidecounselor werkt hij samen met de Stichting 'De Einder' bij de begeleiding van mensen met een doodswens.

Na een persoonlijke motivatie, waarin de schrijver verwoordt waarom hij zich als suïcidecounselor beschikbaar stelt, bespreekt hij in het eerste deel een aantal theoretische overwegingen. Het begrip zelfbeschikking staat daarin centraal. Mondigheid, autonomie en verantwoordelijkheid voor eigen handelen zijn de sleutelwoorden. Deel twee geeft aan de hand van praktijkvoorbeelden de werkwijze weer van de suïcidecounselors die met de stichting samenwerken. Ten slotte kijkt de auteur terug naar de geschiedenis van dit vraagstuk aan de hand van het essay *Of Suicide* van David Hume, Schots filosoof uit de achttiende eeuw.

De auteur is een duidelijke voorstander van het zelfbeschikkingsrecht, ook als het daarbij om zelfdoding gaat. 'Een mens bepaalt zelf wat hij met zijn leven doet, hij is zelf degene die aan dat leven een bestemming geeft.' De kritiek van tegenstanders van hulp bij zelfdoding, zoals de opvattingen dat alle mensen die kiezen voor zelfdoding depressief zijn of dat de mens zich te veel zeggenschap toekent, wordt besproken en weerlegd.

Dit boek is goed leesbaar, de toon is kritisch. Het is aan te bevelen voor iedere arts die geïnteresseerd is in de problematiek rondom euthanasie en hulp bij zelfdoding, en een must voor de SCEN-arts.

Cees van Boven

Het medisch ambacht

De Haan M, Boendermaker PM, Heij I, redactie. *Het medisch ambacht. Opleiden en leren in de praktijk van de (verpleeg)huisarts*. Maarssen: Elsevier gezondheidszorg, 2002. 180 pagina's. € 32,50. ISBN 90-352-459-0.

De opleiding huisartsgeneeskunde staat onder druk. Dreigende tekorten dwingen de overheid tot capaciteitsuitbreidingen van de instituten terwijl er juist een afnemende belangstelling voor de opleiding bestaat. De overwegend negatieve signalen vanuit de media ten aanzien van de toenemende verantwoordelijkheden en werkbelasting bij weinig aantrekkelijke financiële vergoedingen doen steeds minder basisartsen besluiten huisarts te willen gaan worden. Dit imago leidt ertoe dat de beschikbare plaatsen moeilijk op te vullen zijn.

Dit boek bespreekt de beroepsopleidingen tot huisarts en verpleeghuisarts. Als uitgangspunt wordt de karakteristieke driehoeksverhouding genomen waaruit deze twee opleidingen bestaan. De driehoek wordt gevormd door drie pijlers: ten eerste de assistent-in-opleiding (AIO), ten tweede het opleidingsinstituut zelf en ten derde de opleider. Onderling hebben ze allen, in wisselende mate, met elkaar te maken.

Het eerste hoofdstuk beschrijft de relevante theoretische achtergronden voor de opleiding tot (verpleeg)huisarts. Verscheidene onderwijstheorieën en theorieën over het leren van volwassenen passeren hier de revue, ondersteund door verduidelijkende voorbeelden. Ook wordt verwezen naar verdere achtergronden bij de theorieën.

Hoofdstuk 2 bespreekt de afzonderlijke 'spelers' in de driehoeksverhouding. In de daarop volgende hoofdstukken wordt ingegaan op de afzonderlijke relaties tussen deze spelers. Zeer gedetailleerd wor-

den alle mogelijke aspecten binnen deze relaties besproken, ondersteund door goed aangegeven en realistische voorbeelden. Waar nodig worden valkuilen en handreikingen samengevat weergegeven. In een apart hoofdstuk wordt de assistent-in-opleiding binnen zijn praktijk-situatie belicht. Hier wordt vooral veel aandacht besteed aan basale aspecten zoals patiëntenpopulatie, diensten en samenwerking binnen en buiten de praktijk of het verpleeghuis waarmee de AIO te maken krijgt.

De laatste twee hoofdstukken zijn gewijd aan de vaardigheden die de AIO en de opleider zouden moeten bezitten, dan wel zich eigen moeten maken. Voor de opleider wordt aandacht besteed aan observatie, feedback geven, leerdoelen, onderwijs en reflectie. De vaardigheden van de AIO behelzen *evidence-based medicine*, onderwijs, communicatie en samenwerking. Nagenoeg alle vaardigheden hier besproken, worden aangevuld met tips, waarschuwingen en handreikingen. Het boek is informatief en geeft op een prettig leesbare en realistische wijze de opleiding tot (verpleeg)huisarts weer zoals deze ontwikkeld is in de afgelopen jaren. Aan werkelijk alle mogelijke scenario's is gedacht en aandacht besteed. De aanvulling met voorbeelden en valkuilen geeft het geheel een levendig karakter. Maar het moet mij van het hart dat mij bij het lezen hetzelfde 'schoolse' gevoel beekroop dat ook het volgen van de opleiding oproept. Ik vraag mij vooral af of het wel aansluit bij het academische niveau van de betrokken spelers. Het boek is met name geschikt voor assistenten-in-opleiding tot (verpleeg)huisarts en hun opleiders.

Jan van Weering